

Povzetek končnega evalvacijskega poročila projekta Goal – Svetovanje odraslim v izobraževanju

JD Carpentieri, Jenny Litster, Olga Cara in Jelena Popov
Inštitut za izobraževanje UCL
Januar 2018

Povzetek končnega evalvacijskega poročila projekta GOAL– Svetovanje odraslim v izobraževanju

Avtorji: JD Carpentieri, Jenny Litster, Olga Cara in Jelena Popov, Inštitut za izobraževanje (UCL – University College London, Institute of Education); (izdaja v angleškem jeziku: januar 2018; izvornik dostopen na: [MergedFile \(adultguidance.eu\)](#))

Izdajatelj: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Masarykova 16, Ljubljana
Za izdajatelja: prof. dr. Igor Papič

Uredile: Ema Perme, Tanja Vilič Klenovšek, Barbara Kunčič Krapež

Prevod: ATE Globalis d.o.o.
Izdaja prevoda v slovenskem jeziku: december 2022

Oblikovanje: Oblikovalske storitve, Urška Stariha s.p.

Spletna izdaja.
Spletna publikacija je enaka tiskani izdaji

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](#)-ID [139784195](#)

ISBN 978-961-7065-29-9 (PDF)

Priprava, oblikovanje in tisk publikacije je sofinanciran iz sredstev evropskega Programa Erasmus+ kot rezultat projekta GOAL – Svetovanje odraslim v izobraževanju (izvornik: Guidance and Orientation for Adult Learners; 2015–2018); Eksperiment politike znotraj Erasmus+, Ključna aktivnost 3 (podpora reformam politik); vključenih 6 držav: Belgija (Flamska vlada, nosilec projekta), Češka Republika, Islandija, Litva, Nizozemska, Slovenija; evalvacijo je opravil Inštitut za izobraževanje UCL (London); [Project GOAL - Cross-country evaluation \(adultguidance.eu\)](#).

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE
ZNANOST IN ŠPORT

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Publikacija je brezplačna. Natisnjena je s pomočjo sredstev Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport in Evropske unije. Besedilo publikacije je objavljeno pod slovensko različico licence Creative Commons 2.5: priznanje avtorstva + nekomercialno + deljenje pod enakimi pogoji. Licenca dovoljuje uporabnikom besedilo publikacije in njegove predelave reproducirati, distribuirati, dajati v najem, priobčiti javnosti in predelovati samo pod pogojem, da navedejo avtorja, da ne gre za komercialno uporabo in da tudi oni naprej širijo izvorna dela/predelave pod istimi pogoji. Besedilo licence je na voljo na internetu na naslovu <http://www.creativecommons.si> ali pa na naslovu: Inštitut za intelektualno lastnino, Streliška 1, 1000 Ljubljana.

Povzetek končnega evalvacijskega poročila projekta Goal – Svetovanje odraslim v izobraževanju

JD Carpentieri, Jenny Litster, Olga Cara in Jelena Popov
Inštitut za izobraževanje UCL
Januar 2018

KAZALO

POVZETEK	5
1. O projektu GOAL	5
2. Več informacij o evalvaciji projekta GOAL	6
3. Udeleženci svetovanja v projektu	7
4. Svetovalne storitve v okviru projekta GOAL	9
5. Ugotovitve: intervencijske strategije	11
Partnerstvo in mreže	11
Terenske aktivnosti	12
Kompetence svetovalcev	12
Orodja svetovanja	14
Zagotavljanje visokokakovostnega svetovanja	15
6. Ugotovitve: rezultati za uporabnike	15
7. Posledice za razvoj programov in politik	17
Stroški in koristi partnerstev in terenskega dela	17
Koristi in omejitve pristopa projekta GOAL k svetovanju	18

POVZETEK

V tem povzetku so predstavljene glavne ugotovitve končnega evalvacijskega poročila projekta GOAL (Guidance and Orientation for Adult Learners oziroma v slovenščini Svetovanje odraslim v izobraževanju) za šest držav, vključenih v projekt. Evalvacijo je opravil londonski Inštitut za izobraževanje UCL v sodelovanju s timi evalvatorjev v sodelujočih državah. Evalvacijska poročila in druge analize posameznih držav, pripravljene v tem projektu, so objavljene na <http://www.projectgoal.eu/index.php/publications>.

1. O projektu GOAL

Namen projekta GOAL je bil razviti ali razširiti obseg svetovanja za odrasle z nižjo kvalifikacijo **v šestih državah**: v Belgiji (Flandriji), v Češki republiki, na Islandiji, v Litvi, na Nizozemskem in v Sloveniji. Projekt GOAL je potekal pod vodstvom flamskega Vladnega oddelka za izobraževanje in usposabljanje in je trajal od februarja 2015 do januarja 2018.

GOAL je bil ciljno usmerjen pilotni projekt na odrasle brez srednješolske izobrazbe (ISCED raven 3). Šlo je za preverjanje hipoteze, da svetovalne storitve, ki se osredotočajo na potrebe odraslih **z nižjimi kvalifikacijami**, lahko prispevajo **k večjemu sodelovanju te skupine v izobraževanju in usposabljanju**. V vsaki izmed šestih partnerskih držav je na dveh ali več programskih lokacijah potekalo pilotiranje novih modelov, ki so bili usmerjeni k posebnim ciljnim skupinam znotraj populacije odraslih z nižjimi kvalifikacijami.

Čeprav so se posebni poudarki v okviru projekta GOAL v posameznih državah nekoliko razlikovali, je pilotni projekt zajemal **štiri glavne cilje**:

- razvoj in/ali krepitev **partnerstva in mrež** z drugimi organizacijami, ki skrbijo za različne ranljive ciljne skupine odraslih;
- sodelovanje v **terenskih aktivnostih**, v okviru katerih se storitve približajo ciljnim skupinam;
- opredelitev **kompetenc**, ki jih potrebujejo svetovalci za obravnavo posebnih potreb svetovancev v okviru projekta GOAL in
- razvoj in učinkovita uporaba **orodij za svetovanje**, ki so posebej prilagojena odraslim z nižjimi kvalifikacijami.

S kombiniranjem štirih omenjenih intervencijskih strategij so države zasledovale **peti krovni cilj**, in sicer zagotavljanje **visokokakovostnih svetovalnih storitev** za optimizacijo izobraževanja odraslih in/ali rezultatov pri zaposlovanju.

2. Več informacij o evalvaciji projekta GOAL

Evalvacija projekta GOAL je imela **tri cilje**. **Prvi** je bil **razvojni**: podpora razvoju programov v vseh šestih državah prek zagotavljanja podatkov o poteku intervencijskih strategij med izvajanjem pilota. **Drugi** je bil **sumativni**: čim bolj dosledno ocenjevanje **učinkov projekta GOAL** na svetovance in druge deležnike projekta. **Tretji** cilj je bil usmerjen na **pridobivanje znanja**: zagotavljanje podatkov o procesih izvajanja intervencijskih strategij in rezultatih za podporo bodočim politikam in razvoju strategij na področju svetovanja v izobraževanju odraslih.

Zastavljenih je bilo **pet raziskovalnih vprašanj**:

1. V kolikšni meri so aktivnosti *na petih razvojnih področjih (strategijah)* ukrepanja dosegle zastavljene cilje in kateri dejavniki naj bi na programski ravni in na ravni politik vplivali na doseganje izvedbenih ciljev?
2. Kateri *rezultati so bili doseženi pri svetovancih* in natančneje, za katere skupine ter v kolikšni meri?
3. Kateri *dejavniki na ravni svetovanja* so bili povezani z doseganjem pozitivnih rezultatov za uporabnike storitev?
4. Kateri *dejavniki na ravni politik* so bili povezani z doseganjem takšnih rezultatov?
5. V kolikšni meri so bila *izpolnjena pričakovanja* glede svetovanja?

Evalvacija je potekala z več metodami, z zbiranjem podatkov s **kvantitativnimi in kvalitativnimi metodami**, ki so vključevale: spremljanje svetovancev v procesu svetovanja, spremljanje zadovoljstva svetovancev, spremljanje svetovancev po zaključenem procesu svetovanja; kvalitativni intervjuji s svetovanci, svetovalci, partnerji projekta in akterji na ravni načrtovanja politik izobraževanja in zaposlovanja. Zbiranje podatkov s spremljanjem svetovancev in preverjanje njihovega zadovoljstva je potekalo ves čas raziskave, zbiranje kvalitativnih podatkov pa je potekalo v dveh obdobjih, spomladi leta 2016 in 2017, naknadna raziskava je bila izvedena spomladi 2017.

3. Udeleženci svetovanja v projektu

Šest intervencijskih strategij oziroma programov v okviru projekta GOAL je bilo usmerjenih k specifičnim podskupinam odraslih z nižjimi kvalifikacijami v posameznih državah, ki naj bi še posebej potrebovali svetovanje:

- **Češka republika:** osebe, ki so zgodaj zapustile šolanje, migranti in odrasli s kazensko evidenco;
- **Flandrija:** nekvalificirane osebe, ki so zgodaj zapustile šolanje, migranti in brezposelni iskalci zaposlitve;
- **Islandija:** ranljive odrasle, ki se pri svojem napredovanju na področju izobraževanja in zaposlovanja soočajo s številnimi ovirami;
- **Nizozemska:** odrasle z nižjo ravno osnovnih spretnosti;
- **Litva:** osebe, ki so zgodaj zapustile šolanje, in odrasli z nižjo kvalifikacijo;
- **Slovenija:** odrasli z nižjo stopnjo izobrazbe, migranti in osebe, starejše od 50 let.

V posameznih državah so bile na različnih lokacijah praviloma zastopane različne kombinacije ciljnih skupin, ki so jih pogojevali lokalni demografski podatki.

Intervencijske strategije oziroma programi v okviru projekta GOAL so v šestih državah dosegli skupno **981 svetovancev**: **132** na Češkem, **418** v Flandriji, **95** na Islandiji, **100** v Litvi, **76** na Nizozemskem in **160** v Sloveniji. Razporeditev deloma odraža različne cilje privabljanja svetovancev, ki so bili zastavljeni v posameznih državah, ob upoštevanju projektnih sredstev in drugih dejavnikov. V večini držav so bili cilji na področju privabljanja svetovancev doseženi, na Češkem, v Sloveniji in (še posebej) v Flandriji so bili preseženi. Relativno majhna številka na Nizozemskem ne razkriva večjega števila svetovancev (1.525), ki so uporabili orodje za preverjanje pismenosti v tej državi (glej spodaj).

Šestdeset odstotkov svetovancev so predstavljale osebe, ki so zgodaj zapustile šolanje.

Med svetovanci v vzorcu projekta GOAL je bilo **enako število žensk in moških**, čeprav temu ni bilo tako v vseh državah. Med vsemi svetovanci v vseh šestih državah je bilo več kot sedem od desetih svetovancev (natančneje 71 %) starih 35 let ali manj, najbolj zastopana starostna skupina je bila od 19 do 25 let. Štiriinosemdeset odstotkov svetovancev je bilo državljanov države, v

kateri so prebivali. Malo več kot sedem od desetih svetovancev (71 %) je bilo govorcev maternega glavnega(-nih) jezika(-kov) v državi svojega prebivališča.

Le eden od petih svetovancev v okviru projekta GOAL (20 %) ni imel nobenih kvalifikacij poleg osnovnošolske, medtem ko so imeli trije od petih (59 %) nižjo poklicno izobrazbo. Čeprav je bil projekt GOAL usmerjen k odraslim brez srednješolske izobrazbe, je imel manjši del svetovancev (21 %) kvalifikacije, ki so presegale nižjo poklicno izobrazbo, pri čemer je imela približno polovica te skupine eno od poklicnih kvalifikacij. **Več kot polovica (56 %) svetovancev v okviru projekta GOAL je bilo brezposelnih, drugih 21 % pa je bilo ekonomsko neaktivnih.** Le eden od treh (34 %) svetovancev je imel predhodne izkušnje s svetovanjem odraslim, npr. iz storitev za zaposlovanje. Svetovanci so navajali številne ovire, ki naj bi jih ovirale pri izboljšanju njihovih kvalifikacij in kariernih možnosti, preden so se vključili v projekt GOAL. Najpogostejši razlogi so bili stroški izobraževanja (28 %), pomanjkanje motivacije (25 %), zdravstvene težave (19 %), družinske obveznosti (18 %) in pomanjkanje samozavesti (18 %). Na splošno sta bila ob zaključku svetovanja, na podlagi samoporočanja vključenih odraslih v svetovanje, njihova višja samoučinkovitost in bolj pozitiven odnos do učenja.

Na splošno je mogoče svetovance v okviru projekta GOAL umestiti v **tri širše skupine, ki odražajo njihova izhodišča in potrebe po svetovanju:**

1. Nekateri svetovanci so imeli relativno jasne predstave o svojih izobraževalnih ciljih in korakih, ki so potrebni za doseganje teh ciljev ter so od svetovalcev **potrebovali predvsem informacije.**
2. Drugi svetovanci so imeli manj jasno predstavo in/ali so bili manj motivirani ter so potrebovali **več podpore in dodatno svetovanje** pri določanju in doseganju svojih ciljev na področju izobraževanja.
3. Drugi svetovanci so se soočali s posebnimi osebnimi ovirami, vključno s težavami na področju psihičnega in/ali fizičnega zdravja, težavami z uporabo substanc in socialno izolacijo. Ti svetovanci so praviloma potrebovali **visoko raven podpore** na številnih področjih.

Svetovanci v teh treh skupinah so izkazovali različne ravni pripravljenosti, da se vključijo v izobraževanje ali usposabljanje.

4. Svetovalne storitve v okviru projekta GOAL

Čeprav je vsaka država v okviru projekta GOAL skušala razviti model svetovalnih storitev, ki bi karseda najbolje ustrežal potencialnim svetovancem v državi partnerici projekta, so bila nekatera načela in prakse skupna vsem. Na splošno so bili programi namenjeni zagotavljanju storitev, ki so:

- potekale **individualno** in na **osebni ravni**;
- bile **usmerjene k svetovancem**, in ne k institucijam;
- bile **posebej prilagojene potrebam svetovancev** in njihovim osebnim okoliščinam;
- spodbujale svetovance, da aktivno sodelujejo v procesu svetovanja, in jih podpirale pri **sprejemanju lastnih odločitev** v zvezi z naslednjimi koraki;
- svetovancem pomagale pri razumevanju kompleksnih možnosti izobraževanja odraslih prek zagotavljanja **informacij in svetovalne podpore**.

Izjema v tem splošnem pristopu je bila Nizozemska, kjer ukrepi niso temeljili na zagotavljanju poglobljenega svetovanja, usmerjenega k svetovancem s strani izkušenih svetovalcev, temveč na uvajanju **orodja za preverjanje pismenosti** v vrsti partnerskih organizacij, kot je npr. socialna služba. Na Nizozemskem je bil cilj, da organizacije uporabijo orodje za preverjanje pismenosti za ugotavljanje, kdo izmed njihovih svetovancev ima morebitne težave s pismenostjo. Partnerske organizacije naj bi potem svetovancu zagotovile ustrezno usposabljanje, prilagojeno njegovim potrebam na področju pismenosti.

V Češki republiki, v Litvi in na Nizozemskem se je izvajanje projekta GOAL začelo z modeli svetovanja, ki so zajemali **samo eno svetovalno srečanje** s posameznim svetovancem. V Flandriji, na Islandiji in v Sloveniji, je bilo v okviru projekta GOAL predvidenih **več svetovalnih srečanj**, ki niso bila številčno ali časovno omejena ter ni bilo predpisano, kako pogosto morajo potekati. V drugi polovici pilotnega projekta so v Litvi svoj pristop spremenili tako, da je bilo v okviru projekta GOAL ponujenih več svetovalnih srečanj za posameznega svetovanca. Ta prilagoditev je bila posledica spoznanja **o omejitvah modela z enim srečanjem ter prednostih pristopa, ki jih omogoča več srečanj**.

V vseh šestih državah je 98 % prvih svetovalnih srečanj in 97 % vseh nadaljnjih **srečanj potekalo individualno in osebno**. Skoraj polovica svetovancev (45 %) je obiskala le eno načrtovano srečanje; drugih 34 % se je udeležilo dveh načrtovanih srečanj in jih tudi zaključilo. Pri več kot polovici (55 %) svetovancev v okviru projekta GOAL ni bilo natančno določenega števila načrtovanih srečanj. Petdeset odstotkov prvih svetovalnih srečanj je **trajalo od 31 do 60 minut, 28 % srečanj je trajalo 61 minut ali več**.

Večina svetovancev (75 %) je prišla na svetovalno srečanje, da pridobijo informacije o **možnostih izobraževanja**, čemur so sledili svetovanci, ki so jih zanimala **povezave med osebnimi interesi in zaposlitvenimi/izobraževalnimi možnostmi** (37 %). Poleg tega je 22 % svetovancev želelo tudi **pomoč pri iskanju zaposlitve**. Svetovanec je lahko izbral več kot le en cilj. Željo po **raziskovanju možnosti za izobraževanje** ponazarja inverzna krivulja v obliki črke U glede na starost. Raziskovanje možnosti za izobraževanje je predstavljalo enega od ciljev pri 67 % oseb, starih med 19 in 25 let, v skupini oseb, starih med 26 in 35 let, je ta odstotek narastel na 84 %, medtem ko je pri osebah, starih od 36 do 55 let, rahlo padel na 76 %.

Ključna prednost pristopa projekta GOAL je bila v tem, da je bilo **svetovanje prilagojeno potrebam, interesom in osebnim okoliščinam posameznih svetovancev**, poleg tega je bilo usmerjeno k temu, da jih **opolnomoči za sprejemanje lastnih odločitev in ukrepov**. Kot takšno se je svetovanje v okviru projekta GOAL razlikovalo od tistega, ki ga praviloma nudijo institucije, kot so zavodi za zaposlovanje, kjer je svetovanje manj individualizirano in bolj usmerjeno k institucionalnim poudarkom in ciljem. Osrednji cilj projekta GOAL je bil, da se svetovanci vključijo v izobraževanje ali usposabljanje, vendar je bil glavni poudarek na tem, da se svetovancem pomaga sprejeti ukrepe, ki so najbolj primerni glede na njihove trenutne okoliščine. Za številne svetovance je to pomenilo, da je projekt GOAL predstavljal odskočno desko oziroma nujen vmesni korak znotraj daljšega procesa, ki je vodil do vključitve v izobraževanje. Takšen vmesni korak je lahko zajemal tudi nekognitivne rezultate, kot je npr. oblikovanje samozavesti in pridobivanje motivacije.

5. Ugotovitve: intervencijske strategije

Glede na omejeno število raziskav in pomanjkljivo razvito teorijo na področju svetovanja odraslim v izobraževanju z nižjimi kvalifikacijami, je bilo pomembno, da evalvacija projekta GOAL zagotovi dokaze oziroma podatke o:

- **učinkih različnih nacionalnih okvirov** na izvajanje svetovanja in doseganje ciljev na tem področju;
- **sredstvih in procesih** za svetovanje odraslim v izobraževanju in njihovem razmerju v zvezi s **kakovostjo** in **rezultati**.

Partnerstvo in mreže

Pri izvajanju aktivnosti v okviru projekta GOAL se je izkazalo, da je partnerstvo lahko **bogat vir številnih koristi**, vključno z:

- uspešnejšim **privabljanjem svetovancev**, v primerjavi z neposrednimi načini navezovanja stikov,
- **učenjem med sodelujočimi organizacijami** o svetovalnih orodjih in pristopih, ki so učinkoviti pri konkretnih ciljnih skupinah,
- okrepljeno sposobnostjo za zagotavljanje **celostnih, medorganizacijskih in medsektorskih storitev** za svetovance.

Na splošno so bile aktivnosti v okviru projekta GOAL **zelo uspešne pri krepitvi in širitvi partnerstev in mrež z drugimi organizacijami**, kot so socialne službe, uradi za delo in izobraževalne institucije. Ključni dejavnik, ki je pripomogel k pripravljenosti partnerskih organizacij k sodelovanju v projektu GOAL je, da so se znotraj aktivnosti projekta GOAL učile in pridobivale znanje, kljub nekaterim začetnim pomislekom. V teku projekta GOAL je **rastlo prepričanje partnerskih organizacij, da so svetovalne storitve v okviru projekta GOAL prinesle dodano vrednost** z vidika njihovega dela z marginaliziranimi odraslimi, zlasti z zagotavljanjem specializiranega svetovanja, usmerjenega na izobraževanje, na način, ki je presegal strokovno znanje partnerske organizacije kot takšne.

Z namenom razvoja in kasneje pripravljenosti drugih organizacij, da sodelujejo pri aktivnostih projekta GOAL, so svetovalci namenili kar nekaj časa in truda neformalnemu mreženju. Ti naporji so se izkazali za uspešne z naslednjimi rezultati: izboljšano medsebojno razumevanje partnerjev, povečana pripravljenost in predanost za bolj intenzivno in tesnejše sodelovanje znotraj projekta GOAL in tudi širše. Partnerji so bili bolj uspešni pri krepitvi **obstojećih odnosov znotraj organizacij**.

Čeprav je bil projekt GOAL uspešen pri doseganju cilja, tj. razvoja, bogatitve in širitve partnerstva in mreže, **formalizacija teh partnerstev znotraj regionalnih in nacionalnih sistemov politik ni bila povsod uspešna**. Glavni razlog so bile ovire na ravni nosilcev politik, zato so partnerstva in mreže ostali odvisni od prizadevanj posameznih svetovalcev na lokalni ravni, da bi jih ohranjali, in posledično ni zagotovljeno njihovo nadaljevanje po zaključku projektnega pilota.

Terenske aktivnosti

Terenske aktivnosti v projektu GOAL so bile usmerjene v identifikacijo in privabljanje k sodelovanju odrasle z nižjimi kvalifikacijami. V večini držav so bili cilji na **področju privabljanja svetovalcev v svetovanje, doseženi**. V državah, ki so sodelovale v projektu GOAL, je bilo to doseženo predvsem z **napotitvami partnerskih organizacij**. Najučinkovitejši način terenskega dela je zajemal »**navezovanje stikov**« s temi organizacijami in pridobivanje napotitev z njihove strani. V nekaterih državah je v procesu privabljanja svetovalcev igralo pomembno vlogo tudi neposredno navezovanje stikov z njimi. Najpogostejši način privabljanja svetovalcev v okviru projekta GOAL je bila napotitev zavodov za zaposlovanje/služb za brezposelne (30 %), sledila je samonapotitev (15 %) in napotitev s strani služb socialnega varstva (14 %).

Ključni kontekstualni dejavnik, ki je vplival na terensko delo in privabljanje, je bila pripravljenost partnerske organizacije za sodelovanje v projektu GOAL, se učiti v aktivnostih projekta GOAL in si tako pridobivati tudi novo znanje. Svetovalci so trdo delali na razvoju in vzdrževanju odnosov z organizacijami, ki bi lahko ključno pripomogle k napotitvam odraslih v svetovanje ter skušalo tem organizacijam predstaviti dodano vrednost projekta GOAL. Pri tem so bili izjemno uspešni, vendar je bil to proces, ki je **zahteval veliko sredstev**.

Kompetence svetovalcev

Večina strokovnjakov projekta GOAL je bilo **žensk** (83 %). **Povprečna starost je bila 43 let**, posamezni strokovnjaki so bili stari med 26 in 71 let. V Sloveniji so bili vsi sodelujoči strokovnjaki starejši od 40 let, medtem ko v Flandriji nihče ni bil starejši od 40 let. Osebe je bilo v splošnem dobro izobraženo: le nekaj manj kot dve tretjini (64 %) je imelo magistrsko izobrazbo. Večina svetovalcev (52 %) je imela diplomo iz izobraževanja, dve tretjini (66 %) svetovalcev je imelo posebne kvalifikacije na področju svetovanja/usmerjanja. **Povprečno število let izkušenj** svetovalcev v projektu GOAL se je **gibalo od dveh let v Flandriji do 12 let v Sloveniji**. Ob upoštevanju vseh držav, ki so sodelovale pri projektu GOAL, razen Nizozemske, je bilo povprečno število let izkušenj na področju svetovanja odraslim sedem let. Večina svetovalcev v projektu GOAL je spomladi 2016 povedala, da so se v preteklih dveh letih vključili v katero od oblik stalnega strokovnega spopolnjevanja. Od sodelujočih držav ima samo Islandija

opredeljene sistemske profesionalne standarde za strokovnjake na področju svetovanja odraslim.

V vsaki državi je strokovni tim projekta GOAL opredelil splošne kompetence, potrebne za zagotavljanje učinkovitega svetovanja v izobraževanju odraslim z nižjimi kvalifikacijami, in specifične ciljne skupine projekta GOAL. Medtem, ko so se posamezne opredelitve med šestimi sodelujočimi državami rahlo razlikovale, so vse opredelitve kompetenc svetovalcev na nacionalnih ravneh poudarjale naslednje:

- bogato (redno posodobljeno) **poznavanje kompleksnega in hkrati razdrobljenega področja izobraževanja odraslih**,
- dobro razvite **spretnosti na področju svetovanja** s poudarkom na številnih potrebah in izzivih, s katerimi se soočajo svetovanci,
- odlične **komunikacijske in medosebne spretnosti**, ki so potrebne tako za delo z svetovanci kot tudi za vzpostavljanje partnerstev in terenskih aktivnosti.

Svetovanci so bili s svetovanjem, ki so ga bili deležni, **zelo zadovoljni**. Povedali so, da bi storitve priporočili tudi drugim. Večina svetovancev v vseh državah je menila, da so svetovalci spoštovali njihove odločitve, razumeli njihove potrebe, jasno razložili vsebino, imeli spodbuden pristop in zagotavljali koristne informacije. Svetovalci so bili svetovancem očitno zelo predani ter pripravljeni ponuditi svetovanje ob upoštevanju njihovih osebnih okoliščin, potreb in izzivov.

Svetovalci v projektu GOAL so izpostavili pozitiven učinek pilota na izboljšanje njihovih kompetenc na področju svetovanja. Ključna gibalna na področju razvoja kompetenc so bila: **podporno delovno okolje, ki je spodbujalo neformalno učenje med opravljanjem dela**, možnost **pridobivanja znanja od partnerskih organizacij**, pristojnih za obravnavo skupine svetovancev. Identificiranih je bilo tudi več ovir za uspešen razvoj kompetenc. Možnosti zunanjega usposabljanja so bile na splošno omejene, prav tako je primanjkovalo podpore politike v smeri uveljavitve svetovanja odraslim za izobraževanje tudi kot poklic. Odsotnost formalnih nacionalnih poklicnih standardov in formalnega prepoznavanja usposobljenosti lahko negativno vpliva na **profesionalno identiteto**.

Razmeroma pogosto prepoznane osebne težave svetovancev v okviru projekta GOAL (zlasti v nekaterih državah) je pomenilo, da so svetovanci potrebovali tudi svetovanje, ki je presegalo strokovna pooblastila svetovalcev v projektu GOAL, ki so bili usmerjeni predvsem na področje izobraževanja, kar je prinašalo dodatne izzive z vidika poklicnih oziroma profesionalnih omejitev. Nenazadnje je bilo **v nekaterih državah svetovanje le dodatna obveznost poleg številnih drugih delovnih nalog, kot je npr. poučevanje**: ponekod so svetovalci v projektu GOAL lahko namenili svetovanju le nekaj ur tedensko.

Orodja svetovanja

Na splošno so bili strokovni timi zelo **uspešni v prizadevanjih za razvoj in uporabo primernih orodij za svetovanje**:

- obstoječa orodja so bila predmet pregleda in ocenjevanja,
- ustrezna orodja so bila prilagojena in svetovalci so jih na terenu tudi uporabili,
- svetovalci so pridobili spretnosti, ki so jih potrebovali za čim bolj učinkovito uporabo orodij.

Kjer so se strokovni timi soočali z izzivi, so bili ti primarno povezani s kompleksnostjo dela z ranljivimi in težko dosegljivimi ciljnimi skupinami odraslih, h katerim je bil usmerjen projekt GOAL.

Izpostavljenih je bilo nekaj **ključnih ugotovitev**, povezanih z učinkovito uporabo orodij:

1. **Ni vsako orodje primerno** za vsakega svetovanca in vsakega svetovalca.
2. Pri zagotavljanju svetovanja je mogoče uporabiti **orodje za spremljanje podatkov**, ki pomaga pri strukturiranju svetovalnih srečanj in olajša zbiranje kontekstualnih in specifičnih podatkov. Takšni podatki pomagajo svetovalcem, da izvedo več o svetovancih in lahko natančneje naslovijo njegove potrebe. Orodje za spremljanje podatkov prav tako zagotavlja dokaze za namene spremljanja programov in evalvacije.
3. V državah izvajanja projekta GOAL ni bilo resnejše potrebe po razvoju povsem novih orodij za svetovanje: za izpolnitev potreb svetovancev je namreč zadostovala **prilagoditev obstoječih orodij za svetovanje**.
4. V procesu izbiranja, katera obstoječa orodja so najbolj primerna za uporabo ali prilagoditev glede na ciljno skupino, je najboljša začetni s **pregledom stanja**, ki ga izvede izkušeno svetovalno osebje.
5. **Druge partnerske organizacije**, ki so delovale v projektnih skupinah GOAL so lahko zagotovile ustrezna orodja in navodila za njihovo uporabo.
6. **Družbena omrežja** so se izkazala kot učinkovito orodje in so omogočala pogostejši neformalen stik med svetovalcem in svetovancem, s ciljem nadaljnega motiviranja in vključevanja svetovancev.
7. Svetovalna orodja vključujejo tudi instrumente, kot so **priročniki za podporo dela svetovalca**.

Zagotavljanje visokokakovostnega svetovanja

Krovni cilj projekta GOAL je bil izvajanje visokokakovostnega svetovanja za odrasle z nižjimi kvalifikacijami. Pilotiranje je bilo v prvi vrsti namenjeno raziskovanju, kakšno raven kakovosti svetovanja je mogoče doseči v različnih nacionalnih pogojih, in kakšen je lahko vpliv projekta GOAL na različne skupine odraslih z nižjimi kvalifikacijami v različnih nacionalnih kontekstih. Izkazalo se je, da je v raznolikih nacionalnih ureditvah in kontekstih kljub vrsti ovir vseeno mogoče doseči visoko raven kakovosti svetovanja. Čeprav je visokokakovostno svetovanje predstavljalo nujen predpogoj za uspešen rezultat, ni šlo za edini pogoj: potek svetovanja je predstavljal le en del, ki je določal rezultate pri konkretnem svetovancu.

Svetovanci sami so kakovost storitev ocenili kot zelo visoko: 97 % svetovancev je navedlo, da so zelo zadovoljni. To je bilo v veliki meri povezano s kompetencami svetovalcev: svetovanci so menili, da je svetovalcem zelo dobro uspelo izpolniti njihove potrebe. Projekt GOAL se je izkazal za najučinkovitejšega, ko so bili pristopi prilagojeni potrebam svetovanca. V primerih, ko je model svetovanja predvideval le eno srečanje z vsakim svetovancem, a so ti potrebovali več pozornosti, niso vedno bili deležni obsega svetovanja, kot bi si ga želeli. Omejitve v pristopu svetovanja so postavljale tudi omejitve z vidika sposobnosti svetovalca, da zagotovi svetovanje »po meri«. Modeli, v katerih svetovanje zajema le eno srečanje, so morda bolj primerni za okolja, kot so izobraževalne institucije, kjer so možne poti veliko bolj jasno opredeljene in konkretizirane, svetovanci pa imajo več predznanja o razpoložljivih možnostih in svetovalci imajo bolj poglobljeno znanje o teh možnostih.

6. Ugotovitve: rezultati za uporabnike

Pri doseganju pozitivnih rezultatov za uporabnike so bile ključnega pomena informacije in podpora. Številni svetovanci so bili motivirani za izboljšanje svojih kvalifikacij, vendar so se brez podpore projekta GOAL težko znašli v kompleksnem sistemu izobraževanja odraslih. Svetovalci so očitno opravili odlično delo pri zagotavljanju informacij in podpore, prilagojene interesom svetovancev, njihovim ciljem in okoliščinam. Z vidika svetovancev **so informacije znatno prispevale k izboljšanju njihovega razumevanja, ambicij in sposobnosti nadaljevati z izobraževanjem**. Številne svetovance je namreč oviralo pomanjkanje informacij in podpore pri izkoriščanju razpoložljivih možnosti izobraževanja in ne njihov (slab) odnos do učenja. Skoraj vsi svetovanci so se strinjali, da so po svetovanju dobili veliko bolj **jasno predstavo o tem, kakšni bi morali biti njihovi naslednji koraki**.

Svetovanci so bili deležni podpore pri **oblikovanju lastnih načrtov in zastavljanju lastnih ciljev na področju izobraževanja**, saj niso zgolj sledili napotkom svetovalca. Tako zastavljen model, pri katerem so v središču pozornosti svetovanci, je časovno veliko zahtevnejši, očitno pa pozitivno vpliva na motivacijo svetovancev za izobraževanje in na njihovo zaupanje vase. Za veliko svetovancev je proces doseganja ciljev vključeval premagovanje vrste ovir in izzivov ter številne vmesne korake (npr. pridobivanje informacij o razpoložljivih možnostih, povečanje motivacije in krepitev zaupanja vase ter identifikacijo ovir za vpis in vztrajanje v izobraževanju). V izpeljanih intervjujih z izbranimi svetovanci, so ti pozitivno ocenili **vpliv svetovanja na njihovo osebno motivacijo**. Svetovanci iz različnih držav so povedali, da jim je svetovanje pomagalo pri **izboljšanju samopodobe in motivacije za izobraževanje**.

38 % od 149 svetovancev, s katerimi je bil opravljen razgovor 2 do 4 mesece potem, ko so zaključili sodelovanje v projektu GOAL, je potrdilo, da so v celoti dosegli svoje izobraževalne cilje. Drugih 50 % je navedlo, da so naredili določen napredek na poti do zastavljenega cilja. Izhodni podatki v okviru instrumenta za spremljanje projekta GOAL za 438 svetovancev so pokazali, da je **66 % teh svetovancev navedlo, da so do konca svetovanja v celoti sprejeli načrtovane ukrepe**, drugih **23 % je povedalo, da so sprejeli vsaj nekaj od nameravanih ukrepov**. **Oseminštirideset odstotkov se je vključilo v izobraževanje/usposabljanje, 7 % jih je dobilo zaposlitev in 4 % so izboljšali svojo zaposlitev**. Med intervjuvanci, ki so se vključili v projekt GOAL zaradi ciljev, povezanih z izobraževanjem (bolj kot z zaposlitvijo), se je **71 % svetovancev do konca sodelovanja v projektu GOAL vpisalo v program usposabljanja**, od tega je bilo 77 % takšnih, ki so se vpisali v program za pridobitev kvalifikacij. Razpoložljivost brezplačnih ali subvencioniranih programov usposabljanja je igrala osrednjo vlogo pri vpisih v izobraževanje: v Sloveniji, kjer so nekateri nadaljnji izobraževalni programi v celoti financirani, se je 61 % svetovancev v okviru projekta GOAL vpisalo v programe izobraževanja, in če bi bilo sredstev še več, bi bil ta odstotek še višji. V Flandriji, kjer je financiranje izobraževanja odraslih na voljo še širše, je potekalo spremljanje podvzorca svetovancev storitev: v usposabljanje se je ob koncu evalvacijskega obdobja zbiranja podatkov vpisalo 74 % teh svetovancev.

7. Posledice za razvoj programov in politik

Ključne ugotovitve za oblikovanje programov in politik, ki sledijo iz te evalvacije, je mogoče uvrstiti v dve široki kategoriji:

1. Stroški in koristi partnerstev in terenskega dela ter
2. koristi in omejitve pristopa projekta GOAL na področju svetovanja.

Stroški in koristi partnerstev in terenskega dela

Uspešna partnerstva povečujejo verjetnost, da bosta politika in programsko okolje naslovila uporabnika kot celoto, in ne zgolj posamezen, sektorsko specifičen vidik njegovega življenja. Programi prihodnosti bi morali upoštevati, da partnerstva prinašajo **očitne koristi, obenem pa ne bi smeli spregledati stroškov, ki so povezani z izvajanjem takšnih programov**. Uspešno terensko delo vključuje vlaganje znatnega dela časa strokovnih delavcev v izgradnjo odnosov zaupanja med organizacijami ter med ponudniki svetovalnih storitev in morebitnimi svetovanci. Pilotni projekt GOAL kaže, da napor in stroški, povezani s terenskim delom, naraščajo sorazmerno s tem, kako ranljiv ali težko dosegljiv je morebitni svetovanec. Svetovanje v prihodnosti bi se morda lahko osredotočilo na ciljne skupine, za katere je bolj značilno aktivno povpraševanje po svetovanju, pri katerih so izzivi na področju terenskega dela manj zahtevni. Lahko bi rekli, da je finančno bolj izvedljivo in razumno, da se svetovanje odraslim v izobraževanju osredotoči na dosegljive ciljne skupine, kot pa da se sredstva za svetovanje porabijo za ciljanje marginaliziranih odraslih oseb, kjer je potrebno še terensko delo, čeprav so pri teh potrebe največje.

Na dolgi rok sta moč in trajnost partnerstva in terenskega dela odvisni od finančnih in drugih mehanizmov politike, ki so vzpostavljeni za podporo tovrstnim aktivnostim. Projekt GOAL je predstavljal **združevanje politik**, to pomeni, da je obstajal jasen cilj razviti, krepiti in izkoristiti partnerstva prek meja posameznih politik in preseči tradicionalni pristop razdrobljenih politik na področju javnih storitev. Tovrstnim aktivnostim bi koristila boljša podpora delovanja politik znotraj medresorskih partnerstev. Oblikovalcem politik bi koristilo boljše razumevanje, **kako je svetovanje odraslim v izobraževanju z nižjimi kvalifikacijami umeščeno (in vidnejše) v obstoječih ciljih politike (npr. zmanjšanje zgodnjega opuščanja šolanja ali povečanje vključenosti v vseživljenjsko učenje)**.

Koristi in omejitve pristopa projekta GOAL k svetovanju

Programi svetovanja odraslim z nižjimi kvalifikacijami bi morali svoja pričakovanja in pristop prilagoditi potrebam in pripravljenosti posameznih svetovancev. Če je svetovanje usmerjeno v bolj ranljive skupine, se pojavijo težave pri dokazovanju večje dodane vrednosti z vidika rezultatov pri izobraževanju in/ali zaposlovanju svetovancev. Možno je, da bodo tudi zelo ranljivi svetovanci storitev dosegli znaten napredek, vendar ni verjetno, da bi takšni svetovanci dosegli takojšnje otipljive rezultate na področju izobrazbe ali zaposlovanja, ne da bi prej rešili vrsto svojih osebnih in psiholoških težav. Odraslih z nižjo kvalifikacijo so izrazito heterogena skupina, vendar je za večino odraslih v tej skupini napredek pri izobraževanju mogoč že po manjšem številu visokokakovostnih svetovalnih srečanj. Ker je verjetno, da bodo morali prihodnji programi, razviti na osnovi projekta GOAL, ustanoviteljem in oblikovalcem politik upravičiti stroške, bi bilo morda smiselno, da se svetovalne storitve (vsaj v začetku) usmerijo k odraslim z nižjimi kvalifikacijami, ki izkazujejo visoko raven pripravljenosti za sodelovanje v nadaljnjem izobraževanju ali usposabljanju.

Na splošno ključna težava večine svetovancev storitev v okviru projekta GOAL ni bila pomanjkanje želje za izboljšanje njihovih kvalifikacij, ampak pomanjkanje znanja o možnostih za izobraževanje. To kaže na to, da je pri populaciji z nižjimi kvalifikacijami precej neizkoriščenega potenciala za pripravljenost na nadaljnje izobraževanje. Svetovanje, namenjeno nižje kvalificiranim odraslim, bi lahko imelo pomembno vlogo pri tem, da države članice lažje dosegajo svoje cilje na področju izobraževanja, vendar brez zadostne politične volje za zagotavljanje svetovanja odraslim z nižjimi kvalifikacijami skoraj ni mogoče razvijati ali ohranяти visokokakovostne in trajnostne svetovalne dejavnosti. Poleg tega bo tudi brez ustreznega financiranja **programov nadaljnjega izobraževanja odraslih** zelo malo svetovancev nadaljevalo z izobraževanjem, in to ne glede na to, kako kakovostno bo svetovanje. Ta ugotovitev izpostavlja, da programi svetovanja na področju izobraževanja odraslih niso najbolj smiselna državna investicija, če ni zagotavljanja brezplačnih ali subvencioniranih programov izobraževanja in usposabljanja odraslih, v katere se lahko odrasli vključijo na podlagi svetovanja.

Vsekakor pa rezultati projekta GOAL kažejo, da z ustrezno urejeno politiko na področju izobraževanja odraslih, lahko svetovanje po pristopu projekta GOAL prinese pomembne rezultate in ima lahko pomembno vlogo pri doseganju nacionalnih ciljev na področju izobraževanja.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE
ZNANOST IN ŠPORT